

Прилог 1

Упутство за писање завршног рада

ОСНОВНЕ ЦЈЕЛИНЕ ЗАВРШНОГ РАДА

1. На корицама, **на врху**, центрирано, треба уписати: Јавна установа Висока медицинска школа Приједор (Times New Roman 16 Bold), испод Студијски програм:ху (Times New Roman 14 Bold); **у средини**, центрирано, назив теме завршног рада (Times New Roman 18 Bold) изнад кога пише „Завршни рад“ (Times New Roman 16 Bold), испод име и презиме студента (Times New Roman 16 Bold); на **дну корица**, центрирано, Приједор, мјесец и година одбране (Times New Roman 14 Bold).
Наслов рада треба бити кратак и јасан, а из њега треба да буде видљива проблематика рада.

Прилог 2

2. Прва страница у завршном раду идентична је корицама.
3. На другој страници, на врху, наводи се датум одбране, оцјена рада, оцјена одбране и средња оцјена. На истој страници, при дну, наводи се име и презиме ментора са ознаком наставничког звања, те име и презиме студента.

Прилог 3

4. Захвалница (није нужна)
5. **Сажетак** се пише јасно и концизно са максимално 150 ријечи, са објашњењем сврхе рада, примијењеног истраживања и уз назнаку добијених најзначајнијих резултата. Потребно је навести максимално 5 Кључних ријечи.
6. **Садржај** даје попис наслова у тексту и редни број странице с појединим насловом. Садржај треба бити аутоматски изгенерисан кориштењем функционалности програма за обраду текста (MS Word, OpenOffice, LibreOffice,...). Иза Садржаја рада сва поглавља која слиједе започињу на посебној страници.
7. **Увод** треба започети приказивањем особина и значења одабраног подручја истраживања, а наставити ближим одређивањем сврхе и предмета истраживања. У Уводу се даје укратко (до једне странице куцаног текста) опис досадашњих сазнања на подручју одабраног истраживања.

8. **Главни дио** рада треба подијелити у поглавља и тачке које сачињавају одређену логичку цјелину. Завршни рад **који укључује сопствена истраживања** садржи сљедећа поглавља: Теоријски дио (Преглед литературе), Циљ рада, Материјал и методе рада, Резултате и дискусију.

Теоријски дио је приказ до сада познатих чињеница о одабраној теми. У теоријском дијелу се може описати и опширнији теоријски приступ проблему, при чему студент може користити и одређене уџбенике, приказати неки кључни графикон или шему, и све пропратити тачном библиографском референцом која одговара извору информације. Посебну пажњу треба обратити на новије оригиналне публикације ина прегледне радове.

У поглављу Материјал и методе, студент износи све појединости о употреби материјалима и методама, како би се на основу тога могли вјеродостојно поновити сви описани поступци и добити слични резултати. Материјал и Методе рада треба писати са посебним поднасловима. Такође, треба објаснити статистичке методе или програме за обраду података ако су примијењени.

Резултати и дискусија су једно од најбитнијих поглавља завршног рада, јер то поглавље садржи резултате истраживања, који морају бити написани јасно и прецизно (пише се у трећем лицу и прошлом времену). Текст у овом поглављу мора бити усклађен са табелама и сликовитим приказима. Исти резултати се могу приказивати само у табелама или сликовитим приказима, али никако и једно и друго.

Дипломски рад који **не укључује** сопствена истраживања пише се у форми ревијалног рада.

9. **Закључак** треба садржавати сажетак резултата завршног рада, и не би требао прелазити једну страницу текста, али ни мање од пола странице.
10. **Литература** треба бити наведена према упутству које је дато у наставку.
11. **Прилози** се, ако их рад садржи, нумеришу и издвајају у посебно поглавље.

ИЗГЛЕД РАДА

Препоручени опсег завршног рада је од 20 (двадесет) до 40 (четрдесет) страница формата А4 (210×297 mm) компјутерског слога у програму Microsoft Word, с маргинама 3 cm лијево, 2 cm десно, 2,5 cm горе и доле) и заглављем и подножјем 1,5 cm од руба странице.

Рад се пише једнострано.

Рад се пише једнострано.

Стил писања

Рад треба да буде написан српским књижевним језиком, ћиричним или латиничним писмом, граматички и правописно тачно; безлично, у трећем лицу пасива (нпр. „Испитано је....“; „Вискозитет је одређен...“).

Изглед текста

За писање текста користи се фонт Times New Roman, величине 12 pt, с проредом 1,5 са обостраним равнањем. Друга обликовања текста употребљавају се за:

- текст на корицама и насловној страни завршног рада (илустрација: Прилог 2);
- текст Садржаја: 12 pt; наслов Садржаја 16 pt, болдовано;
- наслове поглавља (1. УВОД): 20 pt, болдовано, центрирано (на посебним страницама);
- наслове подпоглавља (2.1., 2.1.1.): 14 pt, болдовано;
- текст забиљешки, текст заглавља и подножја: 10 pt, једноструки проред;
- текст у таблицама и сликама: 10 или 11 pt (по потреби и мањи), једноструки проред, поравнање према потреби).

Основни начин наглашавања текста су болдовање и коса слова (италик), док подвлачење (потцртавање) и друге начине истицања текста треба избјегавати.

Слике, табеле, формуле

Све илустрације (слике и табеле) требају бити састављене и описане тако да буду разумљиве и без читања текста. Под сликама се подразумевају графикони, хистограми мапе, схеме, фотографије и сл. Наслов табеле пише се изнад саме табеле, а наслов слике испод слике. Свака илустрација мора имати ознаку (Табела, Слика), број и наслов (нпр. „**Табела 7.** Наслов табеле“, „**Слика 5.** Наслов слике“). Ако су потребна додатна појашњења табеле, пишу се испод табеле, фонтом мање величине.

Ако су преузете из литературе, наслови слика и табела морају бити попраћени одговарајућим литературним цитатом. Димензије табела и слика не смију прелазити руб маргина, а на страници се центрирају водоравно. Табеле и слике се при спомињању у тексту означавају великим првим словом (нпр. „Резултати анализа... наведени су у **Табели 1.**“ или „**Слика 5** приказује...“).

Ако се наводе формуле (математичке, хемијске...), потребно их је нумерисати бројем у загради, а у тексту се позива на број формуле (нпр. „Према формули **(1)** видљиво је...“). Број формуле треба писати с десне стране у загради, а формула се може увући табулатором или поставити у средину странице.

Нумерирање табела, слика и формула у завршном раду почиње од теоријскога дијела и наставља се закључно са резултатима рада.

Набрајање

При набрајању свака ставка се пише малим почетним словом. На крају сваке ставке потребно је ставити зарез или тачку-зарез, а на крају реченице тачку, нпр.:

Хомогенизацијом се постиже:

- повећање вискозитета и побољшање конзистенције ферментисаног производа,
- побољшање текстуре гела и смањење синерезе,
- пунији укус производа и бјеља боја и
- побољшање пробављивости производа.

Заглавље и подножје

Свака страница може имати своје заглавље и подножје постављено 1,5 cm од руба странице.

У заглављу се уписује име и презиме те наслов рада, који је, ако је дужи од једног реда, потребно скратити. У подножју с вањским поравнањем уписује се текући број странице. Нумерација страница почиње од Увода.

Поглавља и поднаслови

Текст основног дијела дипломског рада (осим увода, закључака и пописа литературе) треба смислено подијелити у мање цјелине – поглавља. Поглавља се нумеришу арапским редним бројевима, тако да поглавља највишег нивоа имају само један број, а нижа поглавља садрже и број вишег поглавља. Поглавље не може имати само једну подцјелину. У том се случају текст може одвојити поднасловом, који се не нумерише, или се мора увести још једна подцјелина, нпр.:

1. УВОД	1. УВОД	1. УВОД
2. ТЕОРИЈСКИ ДИО	2. ТЕОРИЈСКИ ДИО	2. ТЕОРИЈСКИ ДИО
2.1. Наслов поглавља	2.1. Наслов поглавља	2.1. Наслов поглавља
2.1.1. Наслов потпоглавља	Поднаслов	2.1.1. Наслов потпоглавља
2.2. Наслов поглавља	2.2. Наслов поглавља	2.1.2. Наслов потпоглавља
2.3. Наслов поглавља	2.3. Наслов поглавља	2.2. Наслов поглавља
2.4. Наслов поглавља	2.4. Наслов поглавља	2.3. Наслов поглавља
		2.4. Наслов поглавља

Наслови и поднаслови могу се **болдовати**.

Сложеност структуре рада овиси о теми завршног рада, а препорука је да рашчлањивање на мање цјелине не прелази 3 – 4 нивоа.

Литературни цитати

Литература је поглавље у којем се наводе све библиографске референце које су цитиране у цијелом тексту завршног рада. Библиографске референце у поглављу Литература пишу се на 2 начина: према **харвардском систему** и **нумеричком систему (ванкуверском)**. Према харвардском систему референце се пишу по абеди презимена првог аутора на раду, а у тексту се појављивање референци означава у загради: ако је један аутор на раду, пише се само презиме првог аутора и година, нпр. (Милановић, 2009); ако су два аутора на раду само презиме првог и другог аутора и година, нпр. (Милановић и Марић, 2005); а ако су три или више аутора на раду само презиме првог аутора и сарадници, година., нпр. (Милановић и сар., 1999).

Осим харвардског система може се примијенити и тзв. нумерички начин цитирања, гдје референца добија број према редосљеду појављивања у тексту, тако је референца која се појављује пета по реду пише као нпр. (5). Ванкуверски а формат референци препоручила је Национална медицинска библиотека Сједињених америчких држава (National Library of Medicine). Ова правила усвојило је Међународно удружење уредника медицинских

часописа (ICMJE) као дио једнообразних захтјева за припрему рукописа који се подносе биомедицинским часописима.

Начин писања референци употребом **харвардског** система:

Рад објављен у периодичком часопису:

- Renner, G., Pongratz, K., Braunegg, G. (1996) Production of poly (3-hydroxybutyrate-co-4-hydroxybutyrate) by *Comamonas testosteronii* A3. *Food technol.biotechnol.* **34**, 91-95.

Књига:

- Timbrell, J. A. (1995) Introduction to toxicology, 2. izd., Taylor&Francis, London.

Страница у књизи:

- Timbrell, J. A. (1995) Introduction to toxicology, 2. izd., Taylor&Francis, London, str.57.

Књига-превод:

- Stryer, L. (1991) Biohemija, 2. izd. (preveli Vuk-Pavlović, S. i sar.) Školska knjiga, Zagreb.

Рад у зборнику радова са конгреса:

- Van Lovaren, H., Vos., J. G. (1991) Immune suppression by food contaminants. Proceedings of the interdisciplinary conference on Effects of food on the immune and hormonal systems. EURO FOOD TOX III, Zurich, str. 39-46.

Web-страница:

- Anonymous, Sirovine i sastojci energetskih pločica, 2002., <http://www.vitamini.hr>, pristupljeno 11.11.2002.

- U.S. Department of Agriculture, Agricultural Research Service. 2002. USDA Nutrient Database for Standard Reference, Release 15.Nutrient Data Laboratory Home Page, <http://www.nal.usda.gov/fnic/foodcomp>, Accessed 03.07.2002.

Правилник објављен у службеном гласнику:

- Правилник о максимално дозвољеним количинама пестицида у животним намирницама ("Сл. лист СФРЈ", бр. 18/73, 19/75, 17/76, 13/78).

Норма:

- ЈУС Е.В8. 028/78, Житарице и производи од житарица - Одређивање количине влаге. (Основна референтна метода).

- ISO 520:1977., Cereals and pulses-Determination of the mass of 1 000 grains.

Начин писања референци употребом **ванкуверског** система:

Чланци у часопису:

Halpern SD, Ubel PA, Caplan AL. Solid-organ transplantation in HIV-infected patients. *N Engl J Med.* 2002 Jul 25;347(4):284-7.

Више од шест аутора:

Rose ME, Huerbin MB, Melick J, Marion DW, Palmer AM, Schiding JK, et al. Regulation of interstitial excitatory amino acid concentrations after cortical contusion injury. *Brain Res.* 2002;935(1-2):40-6.

Волумен са суплементом

Geraud G, Spierings EL, Keywood C. Tolerability and safety of frovatriptan with short- and long-term use for treatment of migraine and in comparison with sumatriptan. *Headache.* 2002;42 Suppl 2:S93-9.

Свеска са суплементом

Glauser TA. Integrating clinical trial data into clinical practice. Neurology. 2002;58(12 Suppl 7):S6-12.

Цланак објављен електронски пре штампане верзије

Yu WM, Hawley TS, Hawley RG, Qu CK. Immortalization of yolk sac-derived precursor cells. Blood. 2002 Nov 15;100(10):3828-31. Epub 2002 Jul 5.

Књиге и друге монографије

Аутор је особа(е)

Murray PR, Rosenthal KS, Kobayashi GS, Pfaller MA. Medical microbiology. 4th ed. St. Louis: Mosby; 2002.

Уредник(ци) као аутори

Gilstrap LC 3rd, Cunningham FG, VanDorsten JP, editors. Operative obstetrics. 2nd ed. New York: McGraw-Hill; 2002.

Аутор(и) и уредник(ци)

Breedlove GK, Schorfheide AM. Adolescent pregnancy. 2nd ed. Wiecezorek RR, editor. White Plains (NY): March of Dimes Education Services; 2001.

Organizacija(e) kao autor

Royal Adelaide Hospital; University of Adelaide, Department of Clinical Nursing. Compendium of nursing research and practice development, 1999-2000. Adelaide (Australia): Adelaide University; 2001.

Поглавље у књизи

Meltzer PS, Kallioniemi A, Trent JM. Chromosome alterations in human solid tumors. In: Vogelstein B, Kinzler KW, editors. The genetic basis of human cancer. New York: McGraw-Hill; 2002. p. 93-113.

Чланци са конференција

Christensen S, Oppacher F. An analysis of Koza's computational effort statistic for genetic programming. In: Foster JA, Lutton E, Miller J, Ryan C, Tettamanzi AG, editors. Genetic programming. EuroGP 2002: Proceedings of the 5th European Conference on Genetic Programming; 2002 Apr 3-5; Kinsdale, Ireland. Berlin: Springer; 2002. p. 182-91.

Дисертација

Borkowski MM. Infant sleep and feeding: a telephone survey of Hispanic Americans [dissertation]. Mount Pleasant (MI): Central Michigan University; 2002.

Правни акти

Законски прописи:

Veterans Hearing Loss Compensation Act of 2002, Pub. L. No. 107-9, 115 Stat. 11 (May 24, 2001).

Електронски материјал

Чланак у часопису на интернету

Abood S. Quality improvement initiative in nursing homes: the ANA acts in an advisory role. Am J Nurs [serial on the Internet]. 2002 Jun [cited 2002 Aug 12];102(6):[about 3 p.]. Available from: <http://www.nursingworld.org/AJN/2002/june/Wawatch.htm>

Отворена база података:

Who's Certified [database on the Internet]. Evanston (IL): The American Board of Medical Specialists. c2000 - [cited 2001 Mar 8]. Available from: <http://www.abms.org/newsearch.asp>

Још нека правила при писању радова

Приликом писања рада треба обратити пажњу и на следеће:

- Пасус не може садржавати само једну реченицу
- Иза сваке ријечи слиједи један размак
- Иза сваког знака интерпункције (тачка, упитник, узвичник, зарез, двије тачке, тачка зарез) слиједи један размак
- Знакови интерпункције, знак за проценат и сл. пишу се заједно са рјечју или бројем иза којег слиједе тј. без размака; после тих знакова у реченици слиједи један размак
- Скраћенице мјерних јединица и ознаке валутне јединице одвојене су једним размаком од броја који им претходи и размаком од ријечи која слиједи
- Наводници на почетку навода и отворена заграда пишу се заједно са ријечју испред које се налазе тј. без размака; наводници на крају навода и затворена заграда пишу се заједно са ријечју иза које се налазе тј. без размака
- Ако иза неке ријечи долази текст у загради, између те ријечи и почетка заграде ставља се један размак
- Цртица се пише заједно с ријечима између којих стоји, ако се ради о сложеници (нпр.: физичко-хемијски), а одвојено ако се користи у неку другу сврху (нпр.: „Одређивање воде - како је описано у Правилнику...“)
- Скраћенице у тексту се пишу у малој загради након навођења њиховог пуног значења, а онда се у даљем тексту користи само скраћеница (нпр.: „Организација за храну и пољопривреду (ФАО) ...“)
- За истицање појединих дијелова текста препоручује се употреба курзива (*italic*)
- Сви латински називи пишу се употребом курзива (*italic*) (нпр. *Aspergillus niger*)

ОДБРАНА РАДА

Одбрана рада је важан дио завршетка сваког студија. Студент на одбрани треба показати да је самостално урадио свој рад и да зна презентовати оно што је најважније из рада, те да добро познаје проблематику свога рада.

Оцјењивање рада и одбране проводи Комисија за одбрану рада. Одбрана рада је јавна.

Студент дипломац за одбрану рада треба обавезно припремити Power Point презентацију 10 до 15 слајдова с најважнијим информацијама из рада.

Одбрана рада је усмена уз пројекцију припремљених слајдова и ограничена је на 15 до 20 минута, о чему Предсједник комисије обавјештава студента дипломца прије самог отварања одбране. Студент дипломац мора водити рачуна о задатом времену излагања.

На одбрани није дозвољено читање слајдова или читање с папира комплетног излагања, већ се дозвољава само подсјетник (тезе).

Након завршетка излагања студента дипломца, чланови комисије постављају питања. Публика такође може постављати питања.

Предсједник комисије јавно објављује оцјену рада и одбране. У случају негативне оцјене или одбијања рада, студент покреће захтјев за другу тему и другог ментора.

На оцјену студент дипломац нема право жалбе.

СТРУКТУРА ОДБРАНЕ

1) Отварање одбране

- Сви устају и предсједник Комисије за оцјену и одбрану рада отвара одбрану, информисе присутне о току одбране и констатује испуњеност услова за приступање кандидата одбрани. Предсједник комисије даје ријеч ментору који представља завршни рад и кандидата у кратком излагању

2) Почетак излагања

- Студент дипломац се представља члановима Комисије и публици

3) Преглед излагања

- Издвојити главне тачке излагања (без детаља)

4) Главни дио излагања

- Детаљније нагласити само најважније тачке излагања
- Обратити пажњу на главне и битне ствари
- Не ићи у ширину и износити опште познате чињенице
- Јасноћа излагања код преласка с једне теме на другу

5) Резултати и дискусија

- Резултате приказати по могућности графички
- Не приказивати пуно података табеларно, само оно што је неопходно
- Коментарисати добијене резултате

6) Закључак

- Кратак закључак
- Евентуално, смјернице за будући развој

7) Питања чланова Комисије

- Чланови Комисије постављају питања студенту дипломцу, најмање једно питање (до 3 питања) сваки члан
- Студент дипломац одговара на питања након сваког постављеног питања
- Питања може постављати и публика, ако им предсједник Комисије сугерише

8) Закључивање одбране

- Предсједник Комисије закључује одбрану и моли студента дипломца и публику да накратко напусте просторију за одбрану.

9) Саопштавање оцјене рада и одбране

- Сви стоје, а предсједник Комисије образлаже и јавно објављује оцјену за писмени и усмени дио рада.

Ако је Комисија дала позитивну оцјену за рад и одбрану, честита студенту дипломцу на успјешно израђеном и одбрањеном раду чиме је поступак одбране завршен. Председник Комисије свечано проглашава да студент (име и презиме) стиче право да буде промовисан у стечено звање које му према Статуту Школе припада.

**ЈАВНА УСТАНОВА
ВИСОКА МЕДИЦИНСКА ШКОЛА ПРИЈЕДОР**
(Times New Roman 16, Bold)

СТУДИЈСКИ ПРОГРАМ:

ЗАВРШНИ РАД

(Times New Roman 16, Bold)

НАСЛОВ ЗАВРШНОГ РАДА

(Times Now Roman 18, Bold)

Име Презиме

(Times Now Roman 16, Bold)

(Times New Romnl 14)

Приједор, мјесец година.

Прилог 3

ДАТУМ ОДБРАНЕ: _____

ОЦЈЕНА РАДА: _____

ОЦЈЕНА ОДБРАНЕ: _____

СРЕДЊА ОЦЈЕНА: _____

МЕНТОР:
ИМЕ ПРЕЗИМЕ, ЗВАЊЕ

СТУДЕНТ:
ИМЕ ПРЕЗИМЕ

Прилог 4

**БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
РЕПУБЛИКА СРПСКА
ЈАВНА УСТАНОВА
ВИСОКА МЕДИЦИНСКА ШКОЛА ПРИЈЕДОР**

Ул. Николе Пашића 4а, Приједор, web adresa: www.vmspd.com, e-mail: vmspd@teol.net
Тел: +38752 242-383, Факс: +38752 242-381

Број:
Датум;

Студија првог циклуса: _____
назив студијског програма

Школска година: _____

Име и презиме: _____

Број индекса: _____

ПРИЈАВА ТЕМЕ ЗАВРШНОГ РАДА

Предмет из ког се брани завршни рад: _____

Предложена тема:

За ментора се предлаже: _____

Датум пријаве теме: _____

Потпис студента: _____

.

Сагласан
в.д. директора,

Проф.др Савка Обрадовић

**БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
РЕПУБЛИКА СРПСКА
ЈАВНА УСТАНОВА
ВИСОКА МЕДИЦИНСКА ШКОЛА ПРИЈЕДОР**

Ул. Николе Пашића 4а, Приједор, web адреса: www.vmspd.com, e-mail: vmspd@teol.net
Тел: +38752 242-383, Факс: +38752 242-381

Број:
Датум;

Студија првог циклуса: _____
назив студијског програма

Школска година: _____

Име и презиме: _____

Број индекса: _____

ЗАХТЈЕВ ЗА ОДБРАНУ ЗАВРШНОГ РАДА

Назив: _____

Завршни рад је писан према Правилнику о завршном раду ЈУ Висока медицинска школа Приједор и резултат је самосталног рада студента.

Ментор: _____

Студент: _____

Чланови комисије:

1. _____

2. _____

в.д. директора,

Проф.др Савка Обрадовић

**БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
РЕПУБЛИКА СРПСКА
ЈАВНА УСТАНОВА
ВИСОКА МЕДИЦИНСКА ШКОЛА ПРИЈЕДОР**

Ул. Николе Пашића 4а, Приједор, web адреса: www.vmspd.com, e-mail: vmspd@teol.net
Тел: +38752 242-383, Факс: +38752 242-381

Први циклус студија: _____
назив студијског програма

Школска година: _____

Име и презиме: _____

Број индекса: _____

ЗАПИСНИК О ОДБРАНИ ЗАВРШНОГ РАДА

Питања

1. _____
2. _____
3. _____

ОЦЈЕНА ЗАВРШНОГ РАДА		
Оцјена рада		
Потпис ментора		
ОЦЈЕНА ОДБРАНЕ		
Комисија	Оцјена	Потпис
Ментор		
Члан		
Члан		
Средња оцјена		
Оцјена завршног рада		
Датум и мјесто одбране		

Студент је – није положио завршни испит са просјечном оцјеном _____ и стекао звање _____